

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Кіровського районного суду
м. Кіровограда
20.11.2024**

м. Київ, 2024 р.

I. ВСТУП

У рамках реалізації зобов'язань та виконання Україною функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 20 листопада 2024 року групою НПМ здійснено відвідування Кіровоградського районного суду м. Кіровограда (далі – суд, районний суд) (*фото 1*).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Хведчук Віталій Васильович, заступник директора Департаменту – начальник відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Потапович Павло Васильович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Яковенко Віра Сергіївна, представник громадської організації (регіональний координатор при представнику Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Полтавській області).

Загальна інформація.

Районний суд знаходиться за адресою: місто Кропивницький, вулиця Габдрахманова, будинок 7.

Керівництво суду:

Петров Роман Іванович, голова суду;

Чернова Людмила Миколаївна, керівник апарату суду.

Штатна чисельність працівників апарату суду – 85 посад.

Штатна чисельність суддів – 14 посад.

Суд розміщений у триповерховій будівлі, яку введено в експлуатацію 1972 році. У будівлі облаштовано три входи/виходи – один основний (центральний) та два службових (конвойних).

Для здійснення правосуддя у районному суді облаштовано 15 залів судових засідань, з них для розгляду кримінальних справ – 4 зали.

Зали судових засідань для розгляду кримінальних справ обладнані системою відеоконференцзв'язку та кабінами для підсудних (засуджених), які загородженні спеціальним захисним склом (*фото 2*).

Забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в районному суді здійснюється працівниками Територіального управління Служби судової охорони у Кіровоградській області.

Конвоювання підсудних (засуджених) до суду здійснюють військовослужбовці Національної гвардії України.

У приміщенні суду встановлено інформаційні стенди з наявною інформацією про графік прийому громадян, правила учасників судових процесів та телефоном гарячої лінії Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

У підвальному приміщенні будівлі суду знаходяться: приміщення для розміщення особового складу конвою та 3 камери для підсудних (засуджених).

Під час відвідування групою НПМ підсудні (засуджені) у суді не перебували.

Протягом 2023 та 2024 років скарг на умови тримання від підсудних (засуджених) осіб на адресу районного суду не надходили.

Слід зазначити, що Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) скеровано лист від 20.11.2023 № 10408.2/23/39.4, серед іншого, до Державної судової адміністрації України, з метою попередження затримки допуску посадових осіб Секретаріату Уповноваженого та представників громадських організацій до відвідувань, а також доведення до відома громадян інформації про повноваження та права Уповноваженого, визначених Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини».

У ході проведення відвідування керівник групи НПМ в межах компетенції та відповідно до Регламенту організації та здійснення регулярних відвідувань місць несвободи для виконання функцій НПМ в Україні, затвердженого наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 02.06.2023 № 60.15/23, поінформував керівника апарату суду, Чернову Людмилу Миколаївну про підставу та мету відвідування НПМ, представив всіх учасників робочої групи НПМ, організував пред'явлення ними службових посвідчень та доручень Уповноваженого на участь у відвідуваннях НПМ, повідомив про повноваження і завдання учасників групи НПМ.

Проте, процес відвідування затягувався через необізнаність Чернової Л.М. з нормами Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (далі – Закон), Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (далі – Конвенція), Факультативного протоколу до Конвенції та інших нормативно-правових актів, які визначають мандат національного превентивного механізму, у тому числі щодо безперешкодного відвідування місць, зазначених у пункті 8 статті 13 Закону, без попереднього повідомлення про час і мету відвідувань та без обмеження їх кількості.

Після з'ясування усіх обставин відвідування, Чернова Л.М. припинила спілкування із представниками групи НПМ, зазначивши про те, що вона не наділена повноваженнями щодо допуску до приміщень суду.

Тільки після ознайомлення працівників апарату суду із відповідальністю, передбаченою статтею 188⁴⁰ Кодексом України про адміністративні правопорушення та статтею 344 Кримінальним Кодексом України, працівник апарату суду супроводила групу НПМ до голови суду, Петрова Романа Івановича, який забезпечив групі НПМ безперешкодний доступ до приміщень суду.

Слід зазначити, що відповідно до частини 5 статті 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» встановлено, що Уповноважений має право на ознайомлення з документами, у тому числі тими, що містять інформацію з обмеженим доступом, та отримання їх копій в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, об'єднаннях громадян, на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форми власності, органах прокуратури, включаючи справи, які знаходяться в судах.

Так, представниками групи НПМ, в межах компетенції, здійснено усний запит на отримання документів про осіб, які утримувалися у камерних приміщеннях суду, для ознайомлення, однак, працівники суду відмовлялися виконувати законні вимоги представників групи НПМ.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 14 грудня 2021 року. За результатами попереднього відвідування НПМ встановлено:

порушення норм площі у камерних приміщень;

відсутність системи припливно-витяжної вентиляції у блоці, де розміщені камерні приміщення;

відсутність кімнати для роботи адвоката з підсудним (засудженим);

відсутність належних умов для забезпечення участі в судових засіданнях маломобільних груп населення та надано рекомендації щодо їх усунення.

Виконаною є рекомендація щодо системи припливно-витяжної вентиляції у блоці, де розміщені камерні приміщення, яка встановлено та належно функціонує, у решті недоліки продовжують мати місце.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання (стаття 5 Загальної декларації прав людини, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 28 Конституції України).

1. Вимогами пункту 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН Суди) передбачено, що в кожному приміщенні суду камери для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Тобто, в суді, де

розташовано 4 зали судових засідань для розгляду кримінальних справ, має бути обладнано 12 камер. Натомість в суді розташовано лише 3 камери для тримання підсудних (засуджених), що порушує вимоги роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, котрим заборонено спілкування між собою.

2. Площа камерного приміщення № 3 не відповідає вимогам п. 6.5.2 ДБН. Відповідно до розрахунків вимірювання технічним засобом (лазерного далекоміру) площа зазначеного камерного приміщення в суді становить 1,8 м². Слід зазначити, що ДБН передбачено, що площа кожної камери для підсудних (засуджених) повинна бути не менше ніж 4,0 м².

Довідково: замірювання площі камер для підсудних (засуджених) здійснювалося з використанням сертифікованого приладу «Bosch PLR 25».

3. У порушеннях вимог пункту 15 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), у блоці, де розміщені камери та перед входом у вартове приміщення відсутня система відеонагляду.

Наявність системи відеонагляду за маршрутом конвоювання підсудних (засуджених) від камерних приміщень до залів судових засідань виступає додатковою гарантією щодо запобігання жорстокого поводження з боку персоналу конвою.

Порушення права на достатній життєвий рівень (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 48 Конституції України).

4. У порушення пункту 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями та пункту 22.5 Європейський пенітенціарних правил, підсудні (засуджені) не мають доступу до чистої питної води у камерних приміщеннях суду.

5. Під час відвідування групою НПМ вартових приміщень встановлено, що санітарний вузол підсудних (засуджених), який знаходиться у блоці де розміщені камерні приміщення не працює, камерні приміщення перебувають у антисанітарному стані, у них наявний неприємний запах, на стінах написи, які пропагують кримінальну субкультуру та символіка нацистського тоталітарного режиму, яка заборонена Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» (фото 4-6).

Крім того, у цих приміщеннях недостатній рівень штучного освітлення, який складає лише 10,1 люкс (фото 7), що не дозволяє ознайомлюватися з текстом документів, які отримують підсудні (засуджені).

Довідково: замірювання загального освітлення у камерних приміщеннях здійснювалося з використанням сертифікованого люксметра «Benetech Digital Lux Meter GM 1010».

Вищезазначене є порушення пункту 9 Інструкції, у якому зазначено, що усі службові приміщення утримуються в належному стані, своєчасно ремонтуються та мають достатнє освітлення.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України).

6. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 59 Конституції України, пункту 6.5.2 ДБН Суди, у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з обвинуваченими (підсудними), засудженими, що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини яке і призводитиме до виплат Україною значних сум коштів в якості компенсації.

Згідно із пунктом 1 статті 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та статтею 2 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» рішення Європейський суд з прав людини є обов'язковими для виконання.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що порушено статтю 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, проведення зустрічі адвоката із утримуваними особами у приватному порядку є необхідним для їх захисту від неналежного поведіння.

Порушення права на рівний доступ до правосуддя (стаття 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та стаття 21 Конституції України).

7. Відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність) доступність для маломобільних груп населення повинна забезпечуватися фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом.

Однак, у порушення вимог пунктів 5.3 та 6.3 ДБН Інклюзивність, приміщення суду не обладнано зовнішніми та внутрішніми пандусами, у зв'язку

з чим маломобільні групи населення, у тому числі підсудні засуджені, які пересуваються за допомогою крісла колісного, без сторонньої допомоги не можуть потрапити до будівлі суду, залу судових засідань для розгляду кримінальних справ, санітарного вузла та інших приміщень суду (фото 8, 9).

8. Окрім цього, у порушення вимог пункту 11.5 ДБН Інклюзивність, санітарні вузли у приміщенні суду не пристосовані для користування маломобільними групами населення у зв'язку з відсутністю у них поручнів та можливості людині на візку потрапити до санітарної кімнати.

Порушення права на життя (стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

9. У ході відвідування групою НПП встановлено факт порушення вимог пункту 13 Інструкції, а саме: у приміщенні суду відсутній ізольований маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від камер до залів судових засідань для розгляду кримінальних справ, у зв'язку з чим, обвинувачені, підсудні (засуджені) конвоюються відкритими для третіх осіб коридорами, що призводить до порушення їх прав та прав оточуючих на безпеку.

10. У порушення пункту 9.5 ДБН Суди приміщення, де розміщено камери для підсудних (засуджених) не обладнано бактерицидними опромінювачами (бактерицидними лампами) для знезаражування, у зв'язку із чим, дезінфекція повітряного середовища ультрафіолетовим випромінюванням не здійснюється.

11. Окрім цього, встановлено порушення Правил експлуатації та типові норми належності вогнегасників, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 15 січня 2018 року № 25, а також ДСТУ 4297-2004 «Технічне обслуговування вогнегасників. Загальні технічні вимоги», а саме, у камерних приміщеннях для підсудних (засуджених) розміщені вогнегасники, термін яких закінчився.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Кіровоградській області та Кіровського районного суду м. Кіровограда:

Вжити заходи щодо запобігання порушень, що призводять або можуть призводити до порушень прав людини.

Кіровському районному суду:

1. Забезпечити кількість камер для підсудних (засуджених) не менш ніж 4 м² виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ;

2. Забезпечити ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених) від камер до зали судових засідань для розгляду кримінальних;

3. Забезпечити приміщення суду системою відеоспостереження у блоці, де розміщені камери та перед входом у конвойні приміщення;

4. Забезпечити вільний доступ підсудних (засуджених) до чистої питної води;
5. Забезпечити проведення ремонтних робіт у камерних приміщеннях, санітарного вузлу для підсудних (засуджених) та приміщеннях для розміщення особового складу варту;
6. Забезпечити належний рівень штучного освітлення у камерних приміщеннях;
7. Облаштувати суд кімнатою для роботи адвоката з підсудними (засудженими);
8. Створити для маломобільних груп населення відповідні умови доступу до приміщень суду;
9. Вжити заходів щодо забезпечення наявності ізольованого маршруту конвоювання для підсудних (засуджених) від камерних приміщень до залів судових засідань;
10. Вжити заходів щодо усунення порушеної норми пожежної безпеки у частині технічного обслуговування протермінованих вогнегасників;
11. Камери для підсудних (засуджених) обладнати бактерицидними опромінювачами (бактерицидними лампами) для знезаражування.

Додаток: Фотознімки до звіту на 3 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Заступник директора Департаменту –
начальник відділу інспектування об'єктів
контролю в правоохоронних, судових
органах та військових формувань
Департаменту з питань реалізації
національного превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Віталій ХВЕДЧУК

Фотознімки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

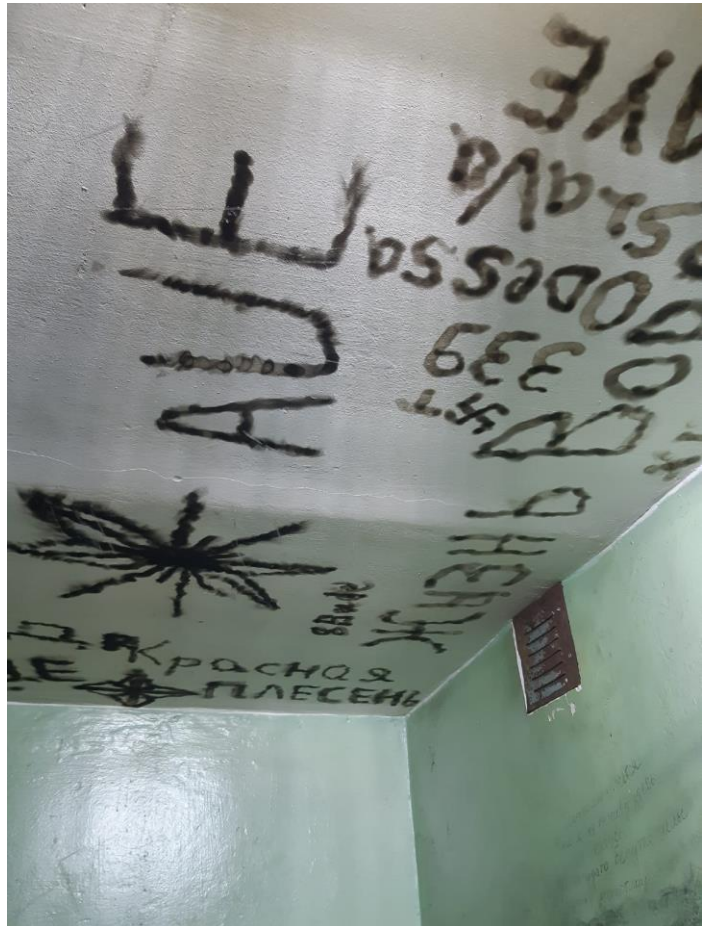

Фото 5

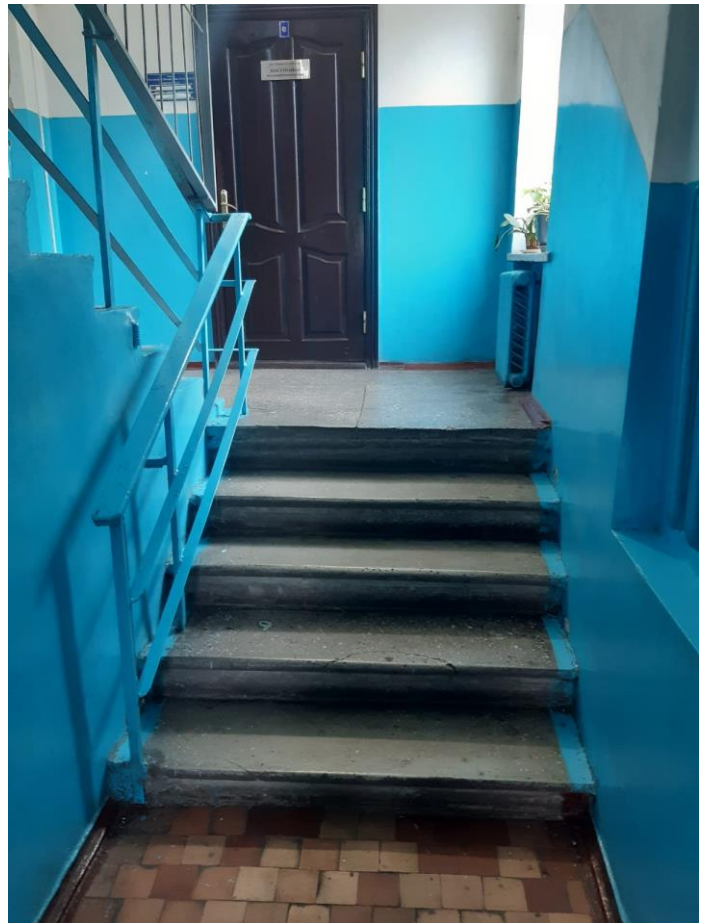
Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

